

a vezető tudja mi a jó, a nép meg birka, ostoba és bármire használható, legyilkolható, értéktelen.) Nem is hibáztatok én senkit, aki a tömeghez akar tartozni. Nem kell konfrontálódni, nem kell megváltozni, sőt semmit sem kell csinálni, ha egy általánosan elfogadott rendszerhez tartozol. Csakhogy egyre több a másságot mutató gyerek közöttünk. Vigyorogva nézem, ahogy keményvonalas szülők és nagyszülők rendre kapják az ilyen gyerekeket és unokákat. Először döbbenet nem értik, majd ahogy öregszenek, egyre elfogadóbbá válnak. Végülis a „másfajta” is az ő testük-vérük. :D

Itt tennék egy kis kitérőt a testéből-véréből való aszociációjaként és az eucharisziáról beszélnék egy kicsit. Az eu: jó; kharisz: kegyelem, kegyelmi ajándék; kellemesség, gyönyörűség, öröm, kedvesség, kedvezés, szívesség, jóindulat, jótett, hála, elismerés, köszönet, viszonzás. Magyar szinonimájával, az oltáriszentséggel nem mondtunk sokat, bár ezt is érdemes lenne elemzés alá venni. Szokás még hálaadással fordítani, de ez is kevésnek tűnik, már csak azért is, mert ez inkább a zsidó húsvéti hálaadási vacsora hozadéka. Mindenki válassza ki a számára legkedvesebb mondanivalóját a szónak. Nekem mindegyik kell erre az elképesztő csodára. Rengeteg mondanivalója van, de én most csak a fent említett aspektusát emelném ki. Idézek egy saját régi írásomból: „Jézus azt mondja: Atyám, a Ti Atyátok, a Mi Atyánk. Mindnyájan Isten fiai és lányai vagyunk. Vér a vérből, hús a húsából. „Ez az én testem, ez az én vérem. Vegyétek és egyétek.” Ha elhiszem, hogy Jézus Isten Fia, ha elhiszem, hogy az ő testét-vérét eszem a szentmisében (communio=közösség), amely egy és oszthatatlan, akkor, ha a kenyér és bor testté és vérré lesz bennünk – márpedig így van biológiailag –, akkor Istent a sejtjeimben hordom. Ha mindannyian, akik magunkhoz vesszük, „birtokoljuk”, egyek vagyunk vele, miért nem hiszed, hogy **testvéred** az Atyád fia, lánya? „

Így hozza létre az eucharisztia azt az örömteli ünneplést, hálaadást, amit akkor érzünk, amikor egy családban közösen fogyasztjuk el a mama főztjét és a papa borát. Test-véreként, rokonokként, barátokként. Ilyen örömteli alkalmakkor bizony még a nem vér szerinti résztvevő is testvérré válik. Ezért fontosak a közös étkezések, ünneplések.

A fenti kitérőt azért tettem, mert arra szerettem volna rámutatni, mennyire gyenge az egész hitrendszerünk. Ha még azt sem vagyunk képesek komolyan venni, átgondolni, amit állítólag élünk, akkor miért vennénk komolyan az egész emberiséget összekötő, közös származásunkat, akár genetikai testvéreként, akár ha azt gondoljuk, hogy ugyanaz az Isten hozott létre bennünket? És mit mond a mesében Éli, a fafaragó Pancinellonak? „Ne feledd, hogy nagyon értékes vagy, mert én alkottalak és én sohasem hibázom.” És ez mindenkire igaz, nemcsak Pancinellora. Most hallgasd meg újra a mesét, az én mellészövegelésemet meg nyugodtan felejtsd el. :D

HENRI J. M. NOUWEN

A TANÁRSÁG MINT VENDÉGLÁTÁS

A vendégszeretet nemcsak a szülők és gyermekek közötti viszonyban, hanem a tanárok és a diákok viszonyában is mintául szolgálhat az emberek közötti építő kapcsolatra. Ha van olyan terület, amelynek új szellemre, megváltó és felszabadító szellemiségre van szüksége, az az oktatás területe, ahol sokan az egész életüket – vagy legalábbis életük kulcsfontosságú szakaszát – töltik diákként, tanárként vagy mindkettőként. Kultúránk egyik legnagyobb tragédiája, hogy milliányi fiatal számtalan órát, napot, hetet és évet tölt előadások hallgatásával, könyvek olvasásával és dolgozatok írásával, miközben egyre növekszik bennük az ellenállás. Ez a jelenség annyira elterjedt, hogy a tanárokat dicséretben részesítik, az általános iskolától az egyetemig, az oktatás minden szintjén, ha sikerül nekik a tanulók figyelmét felkelteni és rávenni őket a munkára. Gyakorlatilag minden diák végtelenül hosszú kötelességsorozatnak látja a tanulmányait. Ha van olyan kultúra, amelynek sikerült kiölnie az emberekből a természetes kíváncsiságukat és eltompítani a tudás iránti vágyat, az a mi technokrata társadalmunk.

Tanárként még érzéketlenebbé váltunk arra a nevetséges helyzetre, amelyben a felnőtt nők és férfiak úgy érzik, „tar-

toznak” nekünk egy legalább húszoldalas dolgozattal. Már meg sem lepődünk, amikor az élet és halál kérdéseiről szóló kurzusokon felnőtt emberek aggódva kérdezik tőlünk, mennyi a „követelmény”. Ahelyett, hogy néhány szabad évet töltené mások segítségével az emberi lét értelmének és értékének kutatásával, a legtöbb diák egyfolytában kreditpontokat, fokozatokat és díjakat próbál „szerezni”, s ezért még saját fejlődését is hajlandó feláldozni.

Ilyen közhangulatban nem meglepő, hogy hatalmas ellenállás alakul ki a tanulással szemben, és napjaink oktatási helyzete jelentős, valódi szellemi és érzelmi fejlődésnek szab gátat. A diákok inkább követelőző főnököt látnak a tanáraikban, semmint vezetőket, akik segítenek nekik a tudás és a megértés keresésében.

Az oktatás egyik legnagyobb problémája továbbra is az, hogy megoldásokat kínál kérdések nélkül. Úgy tűnik, az emberek formálásának és tájékoztatásának legkevésbé használt forrása a diákok saját élménye. Időnként, amikor a tanárok szeretetről és gyűlöletről, félelemtől és örömről, reményről és kétségbeesésről beszélnek, a hallgatók engedelmesen jegyzetelnek, vagy unottan bámulnak ki az ablakon. Ez csak akkor érthető, ha felismerjük, hogy a diákoknak maguknak nem volt alkalmuk a szeretettel és gyűlölettel, félelemmel és örömmel, reménnyel és kétségbeeséssel kapcsolatos élményeikhez hozzáférni, hogy valódi kérdéseik személyes forrásból fakadhassanak. Egy ellenséges környezetben azonban senki nem akar sebezhető lenni, és nem akarja felfedni önmaga, a diák-társak és a tanárok előtt, hogy az élet legfontosabb kérdései közül némelyiknek a megválaszolásához még hozzá sem fogott.

A tanítás tehát mindenekelőtt egy olyan tér megteremtését kívánja, ahol a tanulók és a tanárok félelemmentes eszmecserét folytathatnak egymással, s hagyhatják, hogy saját élettapasztalatuk szolgáljon a növekedés és fejlődés elsődleges és legértékesebb forrásául. A tanítás kölcsönös bizalmat igényel, amelyben azok, akik tanítanak és azok, akik tanulni szeretnének, jelen lehetnek egymás számára, még hozzá nem szembenálló felekként, hanem olyan emberekként, akik ugyanabban a küzdelemben osztoznak, és ugyanazt az igazságot kutatják.

Emlékszem, milyen nagy lelkesedéssel ismertett egy hallgató egy zen meditációról szóló könyvet, miközben a saját életét betöltő nyugtalanság, magány, valamint az egyedüllét és nyugalom utáni vágya ismeretlen maradt számára. Ahogyan a szavak akadályozhatják a kommunikációt, a könyvek is gátolhatják az önismeretet.

A tanulás ellen hatnak az olyan tanítási helyzetek, amelyekben a tanulókat és a tanárokat is mélyen áthatja az elutasítástól való félelem, a saját képességeikben való kételkedés vagy bizonytalanság s az egymás iránti, sokszor elfojtott düh. Senki sem fogja feltárni legbecselesebb képességeit azok előtt, akikről fél.

De vajon lehetséges-e vendégszeretővé válni az osztályteremben? Távolról sem egyszerű, mert mind a tanárok, mind pedig a diákok egy nagyon magas követelményeket állító, erőszakos és gyakran kiszípolozó társadalom tagjai, amelyben a személyes növekedés és fejlődés másodrangúvá vált a termelés és nemcsak a kreditpontok megszerzésének, hanem a megélhetés előteremtésének képességéhez képest is. Egy ilyen termelőközpontú társadalomban már az iskolákban sincs idő vagy hely arra, hogy a versengéstől való félelem, illetve a büntetéssel vagy jutalmazással kapcsolatos megfontolások nélkül merülhessen fel a kérdés, miért élünk és szeretünk, dolgozunk és halunk meg.

S mégis, a keresztény lelkeség szemszögéből a tanítás az elköteleződést jelenti a félelemmentes hely biztosítása mellett, ahol a kérdések tudatosulhatnak, és visszajelzést is kaphatnak rájuk – nem előre gyártott válaszokat, hanem egyértelmű biztatást arra, hogy komo-

lyan és személyesen foglalkozzanak velük. Amikor a tanításra a vendégszeretet keretei között tekintünk, azt mondhatjuk, hogy a tanárok hivatása az, hogy olyan szabad és félelemtől mentes teret teremtsenek a diákok részére, ahol megtörténhet a szellemi és érzelmi fejlődés. Amikor egy tanár „spiritualitásáról” akarunk beszélni, feladatának két vonatkozása igényel megkülönböztetett figyelmet: a feltárás és a megerősítés.

A vendégszerető tanárnak fel kell tárnia a diákok előtt, hogy nekik is van mit nyújtaniuk. Számos diák már annyi évet töltött a befogadó oldalon, s már annyira beléivódott a gondolat, hogy még mennyi tanulnivaló áll előtte, hogy elveszítette az önbizalmát. Már alig tudja elképzelni, hogy neki is van mit adnia, még hozzá nemcsak a kevésbé iskolázottaknak, hanem iskolatársainak és tanárainak szintűgy.

Tehát a tanárnak elsősorban fel kell lebbentenie a diákok nagy részének szellemi életét borító fátylat, és segítenie kell, hogy felismerjék: saját élettapasztalatuk, saját bölcsességük és meggyőződések, saját megérzéseik és megfogalmazásaik komoly figyelmet érdemelnek. A jó vendéglátó hiszi, hogy vendége olyan ígéretet hordoz, amelyet minden őszinte érdeklődő előtt szeretne felfedni. Olyan könnyű benyomást tenni a diákokra a számukra ismeretlen könyvekkel és helyzetekkel! Sokkal nehezebb befogadónak lenni és segíteni a diákoknak abban, hogy képesek legyenek megkülönböztetni a búzát a pelyvától a saját életükben, s megmutatni nekik a magukkal hozott ajándékok szépségét. Sohasem hisszük el, hogy van mit adnunk, ha nincs, aki elfogadná. Ajándékainkra az elfogadó fél tekintetének fényében ismerünk rá. Azok a tanárok, akik el tudják engedni a diákok irányítása és elkápráztatása iránti vágyukat, és akik megengedik maguknak, hogy befogadók legyenek a diákok üzeneteire, rá fognak ébredni, hogy a tehetség a befogadó környezetben válik láthatóvá.

Mindazt, ami jóként, érdemesként vagy újként tárul fel, meg kell erősíteni. A megerősítés, a biztatás és a támogatás sokszor messze fontosabb a bíráltnál. A jó vendéglátó nemcsak segít felismerni vendégeinek a rejtett tehetségét, hanem arra is képes, hogy támogassa őket e képességek kifejlesztésében és elmélyítésében, hogy megújult önbizalommal, egyedül is folytathassák útjukat. Az önbizalomhiány olyan burjánzó betegség számtalan iskolában, hogy a megerősítés fontosabbá vált, mint valaha. A megerősítés sok mindent magában foglalhat. Jelentheti egyszerűen az izgalom és a meglepetés kifejezését vagy egy köszönő szót. Jelentheti jó könyvek ajánlását vagy különleges tehetségű emberekhez való irányítást. Gyakran csak annyit tesz, hogy összehozzuk a megfelelő embereket, vagy időt és helyet teremtünk a további gondolkodáshoz. Mindig velejár azonban az a belső meggyőződés, hogy az értékes tehetség figyelmet és állandó gondozást érdemel.

A hitoktatásban különös jelentősége van a felfedésnek és a megerősítésnek. Az, hogy a diákok jelentős részét nem érdekli a hittan, nagyrészt annak köszönhető, hogy saját élettapasztalataik alig kerülnek szóba. A keresztényi létnek pontosan annyi módozata van, mint ahány keresztény ember, s úgy tűnik, minden dogma és szabály ráerőltetésénél fontosabb, hogy olyan teret biztosítsunk a diákok számára, ahol feltárhatják a szeretet, az adás és az alkotás egyszerű emberi képességeit, amelyben ők is osztoznak, és ahol ráta-